

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA:
Biroul „Simplon”
P. Săguni „Vulturii Negri”
Membri critici și nu se înapoiază.

FONDATOR: ȘTEFAN MĂRCUȘ.
Apare sub conducerea unui Comitet de Direcție.
Redactor responsabil: M. G. Samarineanu.

ABONAMENTE:
Pe o lună . . . . . 25 Lei
Pe un an . . . . . 260 Lei
În America . . . . . 3 dolari

Occidentalii și Orientalii

Primul se aude mai rar, căci înseamnă fură; al doilea se aude mai des căci înseamnă di-pret. Dacă rămânem în-ă în gran țele neamu-ur nostru titlu de m i sus poate și ține în ouit cu abul: „Români și Români”. Caci fără îndoiu ă că nici Bucurștii nu snt chi r în Bosfor și nici Clu ul chiar în Paris. Suntem orientali sau occidentali numai geografice e. Iar ducă se mai gusec nesocotiți cari să înțelegă prin orientali — tumbelismul și bizantinismul Bosforului, iar prin occidentali — pna de cocoș îngâmfat din Budadestu, nu este vinu nimăului. Fiecare țară își ure nebunii săr, nesocotiții sai și scăturiile sale. Dar ce-i pusă și jarului înalt și fulnic de câteva frunze uscate ce foșnesc la vânoasele sale picioare!

Apuături necinstite nu se pot găsi în orient sau numai în occident. Ele sunt cur nte inerente anumitor vremuri de epidemie. Mai ales azi epidemia pricosei este flugelul care a cuprins toată lumea, cu atât mai mult, cu cât ca să ciupști puțin, treue să furi mult căci valia e scă ută. Și apoi este o crimă ordinară să arunci disprețul pe o jumătate a neamului tău, pentucă unii prea au occidentalizat în p-ricășul Budapstei, iar alții prea sau molipsit dela upucăturile fanarioșilor. Și în Bucurștii avem destui disprețuitori de n am, după cum și aici avem destui fanarioși jefuitori. Dar dela aceste excepții oricât de bogate și pâră la generalizări obolate e un drum pe care trebuie să fii mare cu sa știu să umbli

Bucureștii ucelo din orient este inima neamu ui nostru, pe care nu

o vor păta niciodată miazmele trecătoare.

Acolo și-au visat Românii cel mai frumos vis, pe care l-au realizat nu prin orientalismul cătorva, ci prin sufletul românesc fără rit de școală curat românească. Orientul acela u fost răsăritul zilelor de azi, către care veacuri de-a rândul s'au uitat marii Ardeleni.

Occidentul acesta de peste Carpați, din jurul munților de aur, nu înseamnă nici școala streină de sufletul nostru din Budapesta, nici ordinea slugilor supuse stăpânilor de eri. Acest o cident înseamnă același suflet mare românesc, sufletul martirilor cari n'au lăsat nici lanț pe grumazul lor și nici rugina unei culturi care nu li se potrivea.

Cunoaște-ți, tinere, mai bine neamul, cu povestea lui de eroi, cu sufletul său bogat în poezie și în cântec și atunci vei vedea că nu cu Budapsta te poți lăuda ci cu moșul din munți de aur și cu moșul din munții Vrancei.

Santem un popor în plină renaștere și suntem datori să ne dăm bine seama să nu ne batem joc de ceea ce nu pricepem. Până eri, când și cei de acolo și cei de aici ne uitam la aceeași stea, pentru cei din București răsăritul era către Tisa, iar pentru cei de aici răsăritul era la București. Căci ne iubeam și credeam unul într'altul și ne uitam la același soare iar azi când razele lui au început să ne dogorească, să nu ne mirim că avem și trândavi la cugetare.

George Bota.

O trupă românească de teatru pentru ținuturile dela Vest

La Ministerul Artelor s'a depus un memoriu, care prevede organizarea trupei teatrale române de Vest, și care ar trebui să fie organizată pe zi a din 1 Sept. 1924 Trupa va da 35-45 reprezentații la Timișoara, Arad, Oradea-Mare, Satu-Mare și 5-10 reprezentații în orașele învecinate. Bugetul se acoperă din subvenția Ministerului Artelor, subvenția orașelor dela frontieră, și din veniturile reprezentațiilor. D. Ministru al Artelor A. Lapedatu a primit cu multă bunăvoință acest proiect, și a promis tot sprijinul din partea sa.

Inseilări

De când se știe, concetățenii noștri maghiari nu scapă niciodată nici-o ocazie — fie în vorbă, fie în scris — de a ne prezenta ca pe un popor înăpăiat, fără cultură, lipsit de inteligență, etc. Nu mai înșir toate calificativele ne cari s'au străduit să ni-le găsească, pentru că le știm pe dinafară Desigur, ca orice oameni cu sistem nervos, ne-am mai supărat și noi câte odată, dar dela o vreme ne-am cam lăsat să aiureze. Ne supărasem la început, rezărând că acele insulte ne erau aruncate de oameni în toată firea; ne-am conșins însă de contrariul și în loc să ne mai pierdem vremea, tocmai în toiul hărții ne-am adus aminte de-o vorbă românească: „cine se amestecă în țarățe, îl mănâncă porcii” și i-am lăsat să clevească în vânt.

Dacă acum înșirul rândurile de față nu însemnează că mi-a venit chef de ceartă. Vreau, însă, să arăt și eu care e cultura cu care se fălesc confrății noștri maghiari O spun de-a dreptul, răspicat: e p-rea! Dacă intri în familiile lor vei auzi discuții pasionate în jurul ultimei opere te jucate la teatru orășnesc: intră în cafenea, mergi pe stradă, du-te unde vrei: opera te va urmări.

Să nu creadă cititorul care nu cunoaște ultimele creații în materie de operetă că sunt așa cum a mai văzut și el acum 10-15-20 de ani Nu, operetele din ultimul timp au progresat și ele, adică sunt moderne, ultramoderne. Să luăm, de pildă, ultima nouăte a trupei maghiare din loco: „La chizu de Pompadou” Se joacă de-o săptămână în fiecare seară, cu săli ticsite. Și de ce? Pentru că pe scenă apar în tot cur-ul jocului 20 de femei în pielea goală (Mă rog, nu n-ar putea răspunde regis rui dacă pe vremea marhizei de Pompadour umbrau femeile fără corapi și fără rochii?). Ba ceva și mai urât: Pe lângă teatrul maghiar există și o școală de artiști; vreo 4-5 fete dela cursul d-lui H tonyi aveau și ele rol în operetă. Am simțit însă că-mi crapă obrazul de rușine când am văzut și pe aceste fete din cele mai bune familii din oraș, apărând despuate pe scenă — iar părinții și rudele lor în loc să-și plece ochii, își priveau cu satisfacție odraslele cum executau gesturi obscene (Bravo, le urăm carieră frumoasă!) — Dar ce să mai mă mir eu de altele, când am văzut sala plină de copilași începând dela 7-8 ani? . . .

Să nu se supere confrății noștri maghiari, căci asemenea lucruri ar trebui să le combată și ei, nu numai noi. Și altă dată când vorbesc despre balvanismul și orientalismul nostru, îl rugăm să s- gândească și la cele spuse mai sus. Căci deși au un Pet fi, Madach, etc (cum avem și noi un Eminescu, Grigorescu, etc) în gustul poporului maghar numai opereta s'a înrădăcinat mai adânc. Deaceea sălile lor lipsite de operetă sunt goale și deaceea afirm și eu că toată cultura ungurească e redusă de unguri la „operetă.”

Știri mărunte

— Departamentul navigației din Washington va pune în licitație pe ziua de 14 Martie întreaga sa flotă compusă din 135 vapare din cari vro 423 se află în serviciu

— La teatrul Verdi din Trieste, pe când se cânta opera Anody a compozitorului Rodriquez care a fost fluierată de public, tenorul Fafuso, din cauza iritației, a înnebni pe scenă

— În Grecia, ministerul de interne a prezentat consiliului de miniștri proiectul de plebiscit care a și fost promulgat. Plebiscitul va avea loc probabil în prima sau a doua Duminecă din Aprilie

— Ieri au fost schimbate la ministerul de externe din Paris actele de ratificare ale tratatului dintre Franța și Cehoslovacia.

— Preoții bucoyineni, într-o ședință avută în palatul mitropoliei, s'au d-clarat contra concordatului. Hotărârea aceasta a fost luată biziundu-se pe trecutul istoric care a dovedit că asemenea concordate au adus rezultate contrare celor așteptate.

— Parlamentul din Belgrad a ratificat cu 108 voturi: contra 51, convenția asupra delimitării frontierei Jug-slavo-române.

— În ședința consiliului economic care s'a ținut ieri dimineața în casele d-lui ministru Al. Constantinescu s'a hotărât reducerea taxelor de export a făinei. Prețul pâinii negre a fost fixat la 5 lei Kgr.

— Califul Turciei a fost detronat și expulzat Abdul Medjid are se fiă acum în Elveția ar vrea să se stabilească în Franța. Este însoțit de 2 soți și cu fiul său precum și de 32 prietși și 35 prietșese expulzate. Regele arab d-l Hedjaz, Hasein, e candidatul favorit al englezilor la postul de calif.

— După câte aflăm, președintele consiliului comisarilor sovietici din Moscova, Rykov ar fi trecut Lună prin Berlin mergând spre Londra El călătorește sub numele de Pavlov Aceasta călătorie ar fi în legătură cu apropiata conferință angorusă care se va deschide în capitala Angliei.

— Lista de subscripți deschisă de ziarul Universul pentru ajutorarea studenților a tins suna de 726704 lei Fața ziarului amintit e mai presus de orice laudă.

— În Macedonia se semnaleză mari turburări. Bandoie bug re macedonene au început să se agite. Guvernul bulgar a operat câteva arestări. La Sofia sunt arestate peste 150 persoane iar în restul țării aproape 400.

— Mișcările contrarevoluționare în Rusia continuă. Multe trupe de pe frontiera Basarabeană au fost trimise în interiorul Rusiei ca să potolească mișcarea insurgență

— La Anvers cea mai veche casă din industrie dimante și încetât plășite cu un pasiv de peste 6 milioane

— În Rusia s'a introdus sistemul metric în uzine, birouri și instituțiile publice

— În Anglia s'a format o societate de „Amici ai Franței” prez dată de mareșalul French cu copul de a înt-ri înțelegerea ambelor state.

— Marți seara, la orele 5, s'a ținut la ministerul cultelor o conferință între d. ministru Al. Lapedatu și prelații uniți. Ac astă conferință a avut ca se p stabilizea unui acord principii, în vederea fixării ulterioare a concordatului cu Vaticanul

— Adunarea națională a dat un vot de neîncredere guvernului grec pentru că a refuzat să proclame republica în inte de organizarea unui plebiscit

— Din Moscova se anunță că consiliul comisarului poporului a proclama ținuturile din regiunea Volga, locuite de germani, ca republică autonomă, împărțită în 14 districte. Capitala noiei republici va fi orașul Putrovsk

— D. M. Donald a declarat în Camera comunelor referitor la propunerea d-lui Henderson de a se revizui tratatul Versailles că guvernul englez n'a hotărât nimic în această privință și că el răspunde numai de declarațiile ce le face în Camera comunelor.

Legea teatrelor

La Ministerul Artelor au fost convocati reprezentanții teatrelor din întreaga țară, pentru a pune bazele unui proiect de lege nouă, care să cuprindă necesitățile culturale-teatrale din România integrată.

Anchetetele le conduce d. Director General Valjeanu, rămânând ca pe urmă d. Ministru Al. Lapedatu să decidă și să supue spre votare noua lege a teatrelor ori a spectacolelor. Legea veche a fost o încercare pentru o țară unde teatrul începea să se dezvolte. Farmăpunea nouă populația eterogenă, gradul de cultură, precum și dezvoltarea normă nu se mai pot discuta. Acestea, toate ne pun azi în situații, cari trebuie să fie rezolvate în baza principiilor dreptății și a echității, pastrând și asigurând în același timp dezvoltarea artei dramatice național-românească.

Legea veche a cunoscut numai teatre naționale, legea nouă va cunoaște și teatre subvenționate, precum și teatre particulare. Ea s'a ocupat îndeosebi cu teatrul, iar legea nouă trebuie să se ocupe și cu spectacolele de orice fel ar fi ele, controlul artiștilor, cu organizațiile sindicatelor teatro-artistice, — cu creșterea

și cultivarea elementului dăruit de Dumnezeu cu talent pentru arte, cu dezvoltarea artistică a cinematografeilor și a școlilor de coreografie.

Legea vechea a fixat unele puncte, cari nu mai sunt complete. Nu se poate admite ca orice absolvent al unui Conservator să între de dreptul pe scena teatrului Național, afară numai de cazurile excepționale când se prezintă un talent deosebit. Ea va face un capitol special cu reorganizarea Direcțiunii Generale a Artelor cu noile Inspectorate, și compunerea comitetelor de lectură cari de atâtea ori au judecat fără artiști, — în incompetență.

Se pune și problema artiștilor dela varieteturi, cabareuri, organizarea lor și funcționarea cunoscând că acești artiști vin mai de multe ori din străinătate, și rămân numai timp limitat în teritoriul țării.

Legea nouă, va aduce spiritul nou al vremurilor, va fi — pază pentru toți cei ce se înțeleptesc cu arta-teatru-cultură.

În curând vom publica proiectul înaintat din partea Inspectoratului Artelor II, din Oradea-Mare.

Sincerius.

Tantiemele instituțiilor publice

Un răspuns al d-lui Dr. N. Zigre, fost subsecretar de Stat.

Articolul nostru „Bilanțuri” dintr-un număr de acum câteva zile al ziarului „Vestul României” a avut ecoul așteptat.

Nu am comentat bilanțurile uzinelor de apeduct și curățenie, cari din beneficul net de câte aproape un milion și jumătate, funcționarilor superiori ai primăriei și alții, funcționari publici și aceștia, primele tantieme cari variază între 30.000 — 100.000. Lucrul acesta ni s'a parut paradoxal. Instituții publice, create din banul cetățenilor, să dea beneficii, în detrimentul cetățenilor, celorva funcționari plătiți deja de stat pentru serviciile cari le face.

Gazetele au comentat după noi, și ne pare bine că acum și unii cetățeni autorizați vin și și spun cuvântul, fiind de părerea noastră. Din partea d-lui Dr. N. Zigre primim o foarte frumoasă și interesantă scrisoare deschisă adresată d-lui Dr. N. Popovici, prefectul județului, trimisă din străinătate, unde se găsește de la Grăciun. Regretăm că din cauza lipsei de spațiu nu o putem da publicității în întregime. Spicim însă din această scrisoare, următoarele:

Aș fi avut răbdare să aștept până la întoarcerea acasă și la ocazia dată să și comunic toate acestea, pe cari le amintesc în scrisoarea deschisă, dacă nu aș fi primit aici gazetele de acasă din cari citesc, că uzina apeductului și canalizării a pregătit bilanțul său, pe care comisiunea de supraveghere a uzinei l-a controlat, consiliul orașului l-a aprobat și acum este înaintea ta spre confirmare. Datele publicate le cetesc cu conștientare și văd gestul de disconsiderare la adresa întregii populații a orașului și care nu poate obveni nici la societățile pe acțiuni la cari direcțiunea formează masa acționarilor. Impart 1.400.000 Lei profitul curat, poți spune, după bunul lor plac. Imi poți crede, că și populațiunea are ceva de observat la felul precum se imparte și spre ce scop se întrebunțează profitul scos din banii ei. Deja azi în anul al cincilea dela preluarea imperiului trebuie găsită modalitatea, și în lipsa legii de unificare administrativă, ca reprezentanții populațiunii să vadă aceste

dări de seamă și să și poată face propunerea privitor la felul de distribuire a profitului. Acești reprezentanți nu vor avea nici o pretențiune de a ridica tantiemă. Despre aceasta însă mai târziu. Este fără îndoială, că profitul arătat derivă din banii populațiunii, după drept și dreptate profitul trebuie întrebunțat pe seama populațiunii. Și dacă 1.400.000 Lei profit s'ar împărți înțelegându-se, cari în cursul anului bugetar au plătit taxele de apeduct și canalizare, fie care ar primi înapoi proporțional o sumă însumată. S'au dacă ar avea profitul pe un anumitor bugetar, cred, că taxele de apeduct și canalizare s'ar putea reduce. Să nu-mi dea nimeni răspunsul, că aceasta ar forma o sumă minimală și fără importanță. Pentru că acela care administrează banii publici și afaceri publice, este obligat să economizeze și minimalul în favoarea populațiunii contribuabile.

Funcționarii conducători dela oraș primesc la fiecare uzină a parte tantieme dar chiar și prefectul împreună cu funcționarii superiori cari nu au funcționat sub durată întregului an bugetar. Primesc tantieme toți membrii în direcțiune și membrii în comisiunile de supraveghere și toți alții cari n'au avut nici cea mică ingerință asupra uzinei, astfel, în câte un funcționar superior primește o sumă, care întrece plata anuală a unui funcționar de altă sp. calitate, iar așa numiți reprezentanți ai populațiunii primesc sume, cari într-o tantiemă ce le dau întreprinderile mai mari industriale sau financiare. Tantiemele la toate uzinele, dă că nu mă înșel fac 1.000.000 Lei. Întrebunțează această sumă în favoarea uzinelor și vei vedea, că diferitele taxe cari cad în sarcina populațiunii s'ar putea reduce prin aceasta.

Dar și de a fel aceste tantieme sunt imorale, fiindcă nu este vorba de pre întreprinderi particulare, ci despre uzine publice și pentru munca ce depun membrii în direcțiunea și în comisiunea de supraveghere prin faptul, că se prezintă la ședințe primesc separat taxa de prezență dacă imi amintesc bine 50 Lei, o sumă apreciabilă. Afară de aceasta funcționarul primește salariul său și alte accesorii, iar acela care joacă rolul de reprezentant al populațiunii, nu și împartă tantieme în sume de peste 10.000 Lei din banii cetățenilor și fără consimțământul acestora.

Tu ca om de specialitate vei înțelege situația ciudată, că dintr'un profit de 1.400.000 Lei 25% se distribuie ca tantieme. Cunoști o atare întreprindere particulară, care să și procedată la fel? Recunosc îndreptățirea tantiemelor pe seama

funcționarilor și a altor angajați permanenți dela uzine, recunosc, îndreptățirea chiar și a inginerilor conducători, dar în favoarea acestora numai din profitul care-l pot produce, ca rezultatul activității lor speciale sau ce se prezintă ca rezultatul economisirilor lor. Nu este mare problemă să scoți din taxe de apeduct și canalizare un mare profit și din aceasta să distribuie 300.000 Lei tant emă.

Am găsit la diferite uzine sub titlul cheltuielilor de susținerea automobilului circa 270.000 Lei cheltuieli Natural, au avut grije conducătorii ca aceste cheltuieli să le pună la diferitele uzine, împărțite astfel precum au procedat și cu cheltuielile, pe cari nu le puteau lua în bugetul orașului, fiindcă nu erau indispensabile, dar totuși sau făcut astfel not-le de drum, călătorii le în interes public etc.

Trebuie să constat că diferitele poziții de cheltuieli și cheltuielile de confecționarea materialului sunt facturate în ordinea cea mai complexă. Unde sunt însă motivele cari ne vor convinge că materialul, în special combustibilul s-a cumpărat la timp potrivit, cu precauțiunea cuvenită și cu prețul cel mai convenabil? Dacă imi amintesc bine, mai mult decât 4.000.000 Lei este introdus ca cheltuieli într'un singur an sub titlul lucrării de îndiguire săvârșite la uzina electrică. Abstragând dela faptul, ca atunci când s-a edificat noua uzină electrică, trebuiau prevăzute capriciile Crișului și deja atunci trebuia evitate cheltuielile ce se prezintă anual cu ridicarea digurilor — nici Direcțiunea nici membrii comisiunii de supraveghere, dar nici dintre noi nimeni n'ar putea spune, că oare nu incumbă vre-o omi iune factorilor competenți răspunșabili pentru cheltuirea acestor sume enorme, dar nu va putea da nimeni răspuns, dacă aceste cheltuieli au fost ne esare realități? Aceste și alte asemenea fapte ne-au inspirat idea, ca să numim experți absolut imparțiali, cari să controleze uzinele și di aceste puncte de vedere. Doar și lichidarea cu deficit a uzinei de lemne orășenești motivează îndreptățirea acestei îndoieli. Despre aceasta deocamdată atât.

D-l șef-inginer face declarație și deja înainte se baricadează afirmând, că în baza statutelor Direcțiunii, comisiunea de supraveghere și personalul uzinelor este în drept a lua tantiemă.

Dar iubite prietene tu știi mai bine, că nici aceste dispozițiuni nu sunt sfântă scriptură și se pot schimba în orice parte de drepturile sale poate cineva să se folosească și mai modest. Nu es'eu scuză, că suma de 300.000 Lei este 30% a bugetului de 1000.000, pentru că precum am arătat est 25% a profitului. Dar în general la uzinele publice nu este motivată nuzința prea mare după profit, cu atât mai puțin nu, pentru că populațiunea s'ar putea să creadă, că între atingeren unui mare profit și între tantiemele mari este un nex cauzal.

Ca simplu cetățean al acestui oraș am intenționat ca factorii conducători a orașului să vadă că, după administrația necontrolată de cinci ani de zile mai sus, cari se înteeazea de modul lor de funcționare și de altă parte să pretindă și populațiunea, ca să li-se dele cuvânt în administrarea și controlarea uzinelor, la a treia oară, să împiedec — dacă se poate — dănuirea sistemului b. înăvi los la dauna prestigiului corpului funcționarilor ca atunci când 100.000 Lei se împart între funcționari superiori, se dă quasi o bucată de pomână, 20.000 lei pe seama tuturor celor alți funcționari.

Serbarea din Nojorid

Sâmbătă seara 1 Martie elevii școlii normale de băieți din Oradea-Mare au dat o frumoasă serbare pentru țărani din Nojorid. Este de admirație entuziasmul acestor țărani, cari singuri au chemat școala normală să dea serbare în satul lor.

Domnul director George Bota le-a ținut o înflăcărată cuvântare, arătându-le ce frumos și demn este pentru un popor să fie aceeași la lasat Dumnezeu. Le-a descris sufletul țăranelor din vechiul regat și le-a arătat că peste tot sufletul Românului este același: nobil ca și al stramoșilor sai. Ramâne să ne cunoaștem mai bine și atunci vor înțelege toți că nu spre apusul unguresc trebuie să privim, ci spre răsăritul românesc. Cuvintele D-lui Bota au fost vii aplaudate de inimioșii țărani.

S'au cântat apoi cântece naționale de către elevii școlii. Dansurile oltenescii, moldovenescii și muntenescii, jucate și de elevii din Bihor, au stârnit admirația publicului.

S'au jucat apoi două piese: „Arvinte și Păpălea de Alexandri și Doamna Mea”, ambele bine înțelese de cei de față. A urmat apoi până la ziuă dansul țăranelor cu elevii și cu profesorii școlii normale. Dintre profesori au fost D-na și D-l Toma Ștețanescu, Aug. Fritea, Crăciun, Grozescu, Sorescu, simțindu-se foarte bine între acești inimioșii țărani. Serbări de acestea fac mai mult de cât alt fel de propagandă cu alte scopuri.

De prin Arhive

Limba românească în Bihor

La 11 ani după înfrângerea revoluției din anii 1848-49 împăratul Francisc Iosif I. și a publicat reședința diploma din 20 Octombrie 1860, cu care a reînțegrat constituția maghiară suspendată și totodată a făcut latitudini „naționalităților” în ce privia folosirea limbii lor în administrație. Anume ordonase „ca comunele urbane și rurale în afacerile lor comunale, bisericesti și școlare să și poată alege liber limba oficială, mai departe, ca funcționarii să redacteze în limba oficială aleasă toate ordonanțele adresate comunelor”.

Diploma a dat naștere sentimentelor diferite la unguri și la celelalte neamuri. Cum diploma avea anumite rezerve față de constituția maghiară restituită și p. nea frâu patrioților maghiari răsculați în otriva stăpânirii habsburgice, a re evat nemulțumiri și proteste din partea acestora. N'au fost mulțumiți cu ea nici croați nici italienii, cari de asemenea pornira campanie contra diplomei, astfel că apoi, ou compromisul din 1867, diploma fu revocată și scoasă din vigoare. Teacuri mari de acte de prin arhive vorbesc despre forfoteala neamurilor din acea epocă.

Românii însă, după deziluziile din 1848 primira cu bucurie această fărâmitură a bunăvoinei Soveranului, întrezăriră încă o dată în diploma din 20 Octombrie o șoartă mai bună și au dedus consecințe de importanță netăgăduita din această idee capricioasă a soveranului. Căci era capri-

cios a pacifica pe români și a lovi în unguri. *Divide et impera.*

Diploma deci a sulevat o mișcare universală la românii din prabușita Monarchie pentru afirmarea drepturilor lor, iar valurile acestei mișcări se răsfârșeau și la poalele munților Bihoreni.

În arhiva județeană există un dosar, salvat de geniul latinătății din potopul triajului anilor 1919-22.

Dosarul e încoplect și astfel numai fazele principale ale mișcării locale pot fi reconstruite. Am găsit în el un „Protocolu” dragălaș și de foarte mare importanță din punctul de vedere al românilor bihoreni. În cuvântul acesta vreau să sintetizez tot ce e flăcăreț, dragoste și cult pentru limba strămoșească, tot ce e spirit de nobilă întreprindere, elan, curaj și eroism generos întru afirmarea drepturilor, care ca „*o nenii 'lu ave nu delu Dumnedieu*”, tot ce e mișcare națională entusiastă, — cari a caracterizat întotdeauna rasa noastră latină.

Ar fi foarte plictisitor a expune cititorilor unul câte unul întreg artelejul ce s'a desfașurat în jurul acestui „Protocolu”. Voi înregistra numai per summa capita momentele mai principale.

Comunele Vișcău și Criștur, în baza diplomei menționate își întocmiseră bugetele pe românește.

Contabilitatea dela subprefectură, motivând că acele bugete la timpul lor vor fi urmate de socoteli tot în limba română și că — Doamne Știnte — acelaș procedeu foarte ușor poate fi urmat de celelalte comune române, mai departe ca neavând contabilitatea funcționari cari să știe românește: ceruse ordin dela guvernul județean, iar acesta

dela Consiliul locșitor maghiar din Budapesta.

Tot pe atunci, din județele Arad, Timiș și Torontal sosiau cu duinul la Consiliul locșitor prcese verbale identice cu „Protocolulu” nostru.

Consiliul alarmat ordoană Guvernului județean ca împreună cu guvernul județean din Arad să ancheteze de urgență dar cu prudența cerută; prin cine, unde și pe cheltuielile cui se tiparesc aceste procese, caci — motivare consiliului — comunele menționate (B. Lazuri, Cușiși și Bălațeni) exploatand decretul din 20 Octombrie 1860 în interesul naționalității și al limbii lor, folosinduse de sigiliul comunal și cel bisericesc, atât în administrațiile externe, recunosc și cer a se recunoaște de oficială numai limba lor”.

„Acest pas greșit, — cum e infierat de Consiliu — se atribuie faptului că funcționarii județeni neglijează folosirea limbii române iar notarii sau n'o posed sau intenționat n-o folosesc în contactul lor cu românii”.

Constată în sfârșit Consiliul, că acestea sunt primele simptome de mișcare națională în Bihor din partea românilor. Ordoană deci observarea instrucțiunilor deja date și adică, ca pentru liniștirea spiritelor să se ia în considerare cerințele juste ale poporului român, „caci mișcări similare duc la desagregarea dreptului comun în vigoare și deci nu sunt de tolerat, ci trebuie prevenite toate abuzurile cari s'ar face din partea comunelor cu deciziunile superiorităților”.

Va să zică, tot rețeta veche. Cu o mână dai, cu alta iai. Se recunosc

de legitime cerințele poporului și să timbrează de abuzuri cele mai elementare consecințe pe cari mintea naturală a românului le trase din decretale superiorităților.

Nu mult după aceasta Locșitorul maghiar al Ungariei, în temeiul diplomei menționate a dat ordin județului Bihor ca să se facă un tablou de comunele „nemaghiare” ori mixte, arătând u-se la fiecare comună limba „la modă” și limba aleasă de oficială și totdeodată numărul locuitorilor după limba.

Conscricerea s'a făcut. În plasa centrală din 91 comune 74 s'au dovedit a fi curat românești. În josul tabloului, pretorele Iosif Roman (român inimos, mai târziu și vicomite III) observă, că după informațiunile sale sigure multe comune, îndeosebi toată Valea Crișului, au cerut dela guvernul județean folosirea limbii române ca limba oficială.

În plasa Sarret dintre 47 comune numai 14 s'au aflat a fi române. Pret rele observa, că deoarece în comunele Veherd, Apateu-de Criș, Bedeu și Paleu (Hosszupályi) unii înțeleg și ungurește, n'a aflat de nevoie a întroduce limba română ca limba oficială.

Plasa Eriu din 56 comune 29 românești.

Plasa Băiuș din 157 comune, conform raportului pretorului român Ioan Veres (*Spectabilis-ul per autonomiam* de mai târziu), abia în 25 comune s'a introdus limba română ca oficială, cu toate că în afară de 15 comune celelalte sunt curat românești.

Se pare însă că conscrierile aceste au sporit numai muchia dealului de scrisori, iar acțiunea s'a nămolit.

Dr. L. Palladi.

Ziarul „Brassói Lapok“ atacă

Ziarul sovinișt de sub Tampa, prin corespondenții săi — probabil români veritabili — ataca cu vehemență instituțiile noastre de cultură din localitate. Ispirat de fel de fel de cetățeni dubioși cari în u tot dinadinsul să se facă coade de topor (caci de... cine știe... se pot schimba vremurile). „Brassói Lapok“ cu o satisfacție care are multe dedesupturi de loc, în coloanele sale, tuturor mășaviiilor la adresa a toce este românesc.

După atacul contra li eului „Gojdu“, acum se leagă de școala de Arte și meserii. Într-o coloană întreaga, debitează o seamă de injurii și neadevăruri la adresa acestei școli și mai ales a directorului ei, d-l V. Dragomir.

„Școala e în plină decadentă“ spune acest ziar. De ce? Fiindcă e condusă de un român. Dacă decadentă are un înțeles anumit în limba maghiară și pentru maghiari atunci suntem și noi de a ord. Și o astfel de decadentă am dori-o multor școli în care se învață încă la geografie că Magyarországu e în tînde pînă la Carpați și că este domniț, provizor de Horty.

Defaimarea instituțiilor românești vedem că începe să devie un sistem la această gazeta care apare în inima României Mari. Când paralelei încep să se desptepe cîncolo de frontiera (cel puțin așa cred ei) înțelegem această atitudine a președintelor lor servi de aci. Nu înțelegem însă atitudinea autorităților noastre cari se lasă batjocurite în halul acesta.

Nu comentăm articolul căci ar trebui să ne legăm de persoane cărora, chiar prin faptul că inspire pe răuvoorii acesti țării nu vrem să le dăm decât importanța pe care o merită. Ar trebui stigmatizate, e drept, dar fierul roșu li-l aplica înșugi atitudinea și faptele lor.

Cea ce am înțeles să subliniem prin acest comentariu este că autoritățile noastre prea sunt indulgente, și pe când aci, chiar noi, foile românești, suferim cenzura, în interiorul țării, dușmanii ne injură și ne defaimază. Sperăm că cei în drept vor lua notă și că gazeta care calomniază își va primi rasplata pe care o merită. Redacția

In ceea ce privește atacurile dăm curant corpului didactic al școlii de arte și meserii care ne trimete următoarele:

Răspuns unei calomnii ordinare

In ziarul „Brassói Lapok“ Nr. 52 din 3 Martie 1924 a apărut un articol intitulat „Scandalul dela școala de arte și meserii din Oradea-Mare“.

Publicarea acestui articol în sus numitul ziar prin care se aduce grave acuzațiuni școlii, a făcut ca întreg corpul profesoral, întrunit în consiliul școlar, să treche următorul proces-verbal Nr. 92 din 6 Martie 1924.

1. Se decide ca să se facă o demințire categorică și să se publice în susnumitul ziar, arătându-se că acuzațiunile aduse sunt neadevăruri sfruntate și calomnii, la adresa atât a persoanei d-lui director V. Dragomir cât și școlii, care nu e în decadentă cum se afirmă în suszisul ziar și e în plin progres și încă foarte frumos, fapt care a atras mulțumirile D-lor Inspectori cari au vizitat școala în mod oficial, atât în cursul anului 1923 cât și în cursul acestui an.

2. Intrucât din citirea articolului susnumit se dă impresiunea că ar fi scris de d-l Invățător I. Bârsan sau d-l profesor M. Barât, se decide ca ambii să dea câte-o declarație că nu D-lor sunt autorii morali și că nici sub influența sau presiunile D-lor la suszisul ziar a apărut acest articol calomnios.

3. Noi, membrii corpului didactic al Școlii de Arte și Meserii din

Oradea-Mare, respingem cu cea mai mare indignare aceste calomnii aduse atât D-lui Director cât și instituțiunii școlare și înem să accentuăm că dela venirea D-lui Director Vasile Dragomir la conducerea școlii până în prezent școala a progresat într'un mod deosebit și că purtarea D-sale față de noi a fost întotdeauna foarte camaraderă: că fapt care i-a atras simpatia tuturor membrilor școlii.

4. Să dă citire următoarei declarațiuni făcute de D-l Invățător I. Bârsan și D-l profesor M. Barât:

DECLARAȚIE

Subsemnații, M. Barât și Invățător I. Bârsan, membri ai corpului didactic al Școlii de Arte și Meserii din Oradea-Mare, declarăm prin prezenta în fața întregului consiliu școlar finut astăzi 5 Martie 1924 că articolul apărut în ziarul „Brassói Lapok“ Nr. 52 din 3 Martie 1924 n'a fost scris de noi și nici sub influența noastră la susnumitul ziar.

Considerăm aceste calomnii aduse atât persoanei D-lui Director al școlii V. Dragomir cât și școlii, ca neadevăruri sfruntate și te desfidăm cu cea mai mare indignare. Drept care dăm această declarație.

(ss) M. Barât
(ss) I. Bârsan.

Se mai decide ca odată cu demințirea în ziarul „Brassói Lapok“ acest proces-verbal să fie publicat și în ziarele locale, pentru ca „societatea românească scandalizată“ să fie pe deplin edificată asupra acesor calomnii ordinare.

Drept care am încheiat acest proces-verbal.

Oradea-Mare 5 Martie 1924.
Membrii: (ss) Ing. E. Bălanyi, N. Ignat, Ing. G. Szontagh, M. Barât, C. Marușca, I. Bârsan, C. Alexe, E. Boocș, St. Nagy, Alex. Găbény, P. Horvath I. Kaupert, I. Pop, F. Eperjesi, I. Ovári, I. Zsuhva.

Conform cu originalul:
Director V. Dragomir

Jubileul de XXV ani al băncii „Bihoreana“

Joi 6 Martie a cor. la orele 10 a. m. banca „Bihoreana“ și a ținut al XXV a adunare generală ordinară și jubilară în sala festivă a Primăriei orașului Oradea-Mare. A prezidat D-l Prefect Dr. Nicolae Popoviciu ca președinte al Societății. În locul de frunte au luat loc D. Director general Romul Barbu și membrii din Consiliu Ep. gr. cat. uniț Dr. Florian Stan, Dr. Iacoba Radu, An reiu Horvath, Samui I. Ciceronescu, Dr. Chiș, Iosif Moldovan, colonel Bardossy, Dr. Bleda, ca secretar general a funcționat D-l Popoviciu.

În sală au asistat la serbare intelectualii români din Oradea-Mare și județ, precum și reprezentanții băncilor românești și minoritare, între alții D-nii: Ciuntu, Popudoff, Russu, Albon, Șeitan, A. Horvath, Popper, Demetrovits, Moskovits, Klein, D-l Insp. Gl. adm. Baiulescu, Președinte la Curtea de Apel Dr. Ilie, Primar Dr. Bucico, Pref. de Pol. A. V. Catană, Decan-Senator Dr. D. Chiș, Prof. Iosif Iacob, I. Marta, Dr. V. Bolchiș, Dr. G. Popa, Vasile Popoviciu Dr. V. Maior, U. Gombog, Hașag, Dr. Mangra, D. S. Erdelyi, Dr. I. Rodan, Dr. Vostinar, Dr. R. Pop, D-nele Prefect Popoviciu, Colonel Bardossy, Dr. Nemeș, Vad. Dr. C. Pop, Vad. S. Vulcan, Barbu, D-ra Erdelyi etc., etc., etc.

D-l Președinte Popoviciu deschide adunarea generală, constată prezența acționarilor în conformitate cu statutele și invocă importanța faptului

jubileului băncii pentru ținuturile din Bihor. Onestitate, iubire de neam, strângerea rândurilor a fost întotdeauna înscrisă în programul ei, Slabi am fost, dar puternici în credința de neam. Biserița din 1898 a înființat multe alte bisericuțe financiare — bisericuțe. Banca la început a aprobat beneficii mici, și nu s'au împărțit tantieme. Se poate vedea că avutul și astăzi se chivernisește după cum Societate dorește.

Rezultatul îmbucurător este dovada cea mai eclatantă.

Mulțumește de ajutorul pe care l'a primit banca, prin concursul d-lor. directorii Ciuntu dela Banca Națională, Papundoff dela Banca Românească, Russu dela Banca Generală a Țării Românești, Banca Marmorosch et Blanc și Banca Chrissoveloni.

Discursul festiv, îl ține d. protopop Andreiu Horvath unul dintre fondatorii băncii. Trece pe dinaintea ochilor entuziasmul din anii 1897—1898 pe când s'a înființat banca. Iosif Vulcan a prezidat ședința în care s'a hotărât semnarea acțiunilor, iar în 24 Iulie 1897 a avut loc ședința decisivă sub prezidenția d-lui advocat dr. C. Pop. La 12 Maiu 1898 s'a constituit prima direcțiune sub prezidenția d lui Vulcan, ales fiind ca dir. ex. dr. C. Pop. Capitalul social era de 1.000.000 florini vârsași.

Ziarele minoritare se întrebau că, ce rost are înființarea acestui institut la Oradea-Mare? Viitorul a dat răspunsul cel mai potrivit. Intre fondatori și vedem pe intelectualii de pe atunci: I. Vulcan, Dr. N.

Zigre, Dr. C. Pop, Andreiu Horvath, Dr. N. Popovici, Moise Nyeș, dr. Buna, Ciceronescu, prepozit Cheovari, S. Raica, T. Pacala.

În anul 1920 a ajuns la conducerea băncii d. Romul Barbu.

În cursul funcționării băncii nu a vândut nici o moșie de-a țărănilor români, a cumpărat ce la stat în puțință.

D. Ille excepționează repartizarea sumelor de binefacere și ar dori ca să se dea burse pentru studiu în străinătate.

Se hotărăște urcarea capitalului la Lei 10 milioane. Se aleg în Cons. de Adm. Dr. Demetriu Manga prim iuris onsult și Petre Popescu propop, în Comitetul de Cenzori: Ep. Dr. Florian Stan, Ioan Papp, Cornel Bardoss, I. Hașag, V. Ciuntu, Dr. Popa Teo or. În numele acționarilor și mulțumește pentru activitatea Consiliu ui.

Sedința s'a sfârșit cu o agapă în salile Primăriei.

Rămânea o zi într'adevăr comemorativă pentru județ și neam, și era un gest nobil dacă în amintirea zilelor, „Bihoreana“ ar fi găsit mijlocul și posibilitatea, ca în afara de bursele acordate studenților, pe cari și va crește în interesul băncii, precum și în afara de codul care l face acționarilor, — în lipsa de alte fonduri, să fi pus baza reală la un fond de propaganda cultural-națională românească, care se dovedește de atâtea ori, ca este, atât pentru intelectualii cât și pentru păura țărănească, necesar în acest colț de țară!

INFORMAȚIUNI

Redacționale. Două comunicate la rând ar părea două buletine de stare sănătăți. Totuși ele și-au avut efectul convins de rolul acestei gazete să ne dea concursul lor efectiv, ca să putem cât mai curând să ne îndem apar țiu. În ciuda celor ce ne dușmănesc neamul, trebuie să ne înțărăm armele. Numărul viitor al ziarului nostru va apare Miercuri seara.

Șezătoarea cercetașilor. Vineri 14 ale lunii curente, cercetașii își vor ține în sala mare a primăriei șezătoarea lor D-l Geor e Bota va vorbi despre „Suftetul eroilor“.

Căsătorie. Sâmbătă 8 Martie, la ora 12, D-ra Lucia Tâmpelănu, fiica subprefectului județului nostru și-a celebrat cununia civilă cu d-l Locot. Dumitru Vodită din reg. 5 Roșiori, iar seara la orele 7 cununia religioasă în catedrala gr or. din Pața Unirii. Felicitările noastre.

Efectele concesiunii Operei din București. În urma concesiunii Operei, artiștii Operei au manifestat o vie nemulțumire. Protestele ridicate nefiind luate în seamă de minister, artiștii au adresat ministerului o notificare prin portărei, prin care fac cunoscut că începând de Sâmbătă 1 Martie ei nu vor mai cânta la Operă. În acelaș timp artiștii declară că contractul în curs de executare între ei și minister îl consideră nul, iar pentru daune interese vor seziza justiția.

Tribunal la Beiuș. Pe ziua de 15 Sept. se înființează un tribunal în Beiuș care va ocupa localul judecătoriei actuale. Judecătoria se va muta în localul primpreturei.

Leul a cotelat la Paris pe ziua de 8 Martie 12.90 iar la Zürich 301.25

Societatea „Acțiunea Românească“ din Cui va ține o mare întrunire de propagandă, în ziua de 16 Martie la Oradea Mare. Vor lua cuvântul d-nii prof. Căușeanu, dr. Hașag și Clăreia

Furt. De vre-o trei luni de zile la ferma d lui Fătu din Nojorid se sustrag materiale. Au fost zadarnice toate demersurile jandarmeriei și ale proprietarului în seara de 12 Febr. d-lui Fătu i-a reușit să găsească ascunse în cuțea individului Petru Hurgoi 4 porți mari sustrase chiar în noaptea aceea. Seși ată fiind jandarmeria, s'a luat înterogatoriul familiei Hurgoi. Cel mai mic fiu și-a luat asupra sa furtul. Jandarmeria a trimis actele, sumar dresate, la parchetul din localitate. Proprietarul a cerut un supliment de anchetă iar primul procuror a delegat cu întregirea anchetei poliția locală. Azi a plecat subinspectorul Fodor la fața locului. Pagubele sunt de 70.000 lei.

În seara zilei d 6 Martie conducătorul orchestrei dela cafeneaua Royal Carol Bura și-a jubilat printr'un concert bine reușit urmat de dans, 25 de ani de activitate muzicală. A participat un public numeros.

O faptă notabilă a Episcopului Pjeiik. Cu întârziere luăm informațiunea, că P. S. S. Episcopul E. Bjelik cu ocaziunea numirii sale de administrator apostolic al diecezei rom. cat. de Oradea-Mare și-a oferit pensiunea benefică a ca fost vicar apostolic militar, de 2300 Lei lunar, institutului român de ortani de războiu de sub conducerea Doamnei Dr. Nicolae Zigre, trimițând suma menționată în fiecare lună la această destinație.

Publicul român va lua cunoștință cu bucurie de această faptă mărimoasă a d-lui Episcop.

Pe ziua de 12 apare „Ghimpele No. 4—5.

O nouă linie de cale ferată.
In urma insistențelor depuse pe lângă ministrul de Comunicății de d-l Senator G. Cosma și intelectualii beușeni, s'a aprobat de acest minister începerea lucrărilor pentru linia ferată Beiuș—Vascău—Brad—Devu. Tot asemenea a arăbat această linie ferată și Marele Stat Major D n punct de vedere strategic această cale ferată prezintă o mare importanță și după câte știm fostele autorități moghiure începuse a depozitarea materialului pentru construirea ei, în timpul războiului. Aceste materiale în-ă în urma pierderii războiului d puterile centrale au dispărut. Acum guvernul s'a dat seamă de marea importanță pe care o prezintă această cale ferată și a dispus ca la toamnă să se înceapă lucrările.

Neamul Nostru. La Careii-Mari a apărut o gazetă săptămânală care poartă acest titlu. Programul ei este mai mult cultural, iar ca motto al primului număr poartă „O vorbiți, scriți Românește pentru Dumnezeu”. In această parte o țării orice organ de publicitate, umple un gol bine simțit. N'avem decât să felicităm pe inimoșii inițiatori pentru sacrificiul pe care l'fac — căci sigur că vor fi nevoiți la sacrificii și încă mari, iar gazetei îi dorim viață lungă.

Provocare a lui Poincaré

Paris. — După terminarea ședinței de Vineri a Camerei franceze, premierul Poincaré a provocat la duel pe deputatul bonapartist D'Aumay, care în discuția ședinței a apostrofat pe premier cu cuvinte injurioase. Din procesul verbal al Camerei martorii au stabilit că ofensa adusă a fost lipsită de intenția voluntară astfel că incidentul s'a aplanat pe cale pașnică.

Expoziții: Duminecă are loc deschiderea unei frumoase expoziții de anticități și obiecte artistice în strad. Calvin No. 30. In casa inginerului Virany. Cu un gust deosebit, a-nu Virany, a colecții n-ă ani de-arândal mii de obiecte atât de aci cât, mai ales, de prin străinătate. Toți amatorii de obiecte de artă vor vizita această expoziție și-și vor rezerva obiecte și tablouri

Un tânăr s-a o dactilografă cu scriere frumoasă, cunoscând bine limba română și maghiară afla aplicare imediat în biroul meu. Dr. Ioan Hica, notar public Oradea-Mare Str. Regele Ferdinand Nr. 17.

Convocare.

S. A. „Lica” valorizarea lemnului industrie și construcție își va ține adunarea generală ordinară a III a din anul 1923 Sâmbăta la 15 Martie 1924 ora 11 a. m. în Oradea-Mare localul biroul său (sfrada Iosif Vulcan No. 9) și la aceasta cu onoare invită pe onorați acționari

Obiectul adunării generale:
1 Raportul direcțiunii despre bilanțul pe anul 1922 relativ la aducerea hotărârii în ărtirea venutului.
2. Raportul Comisiei de Control despre examinarea socotelilor.
3 Alegerea Direcțiunii și a Comisiei de Control
4 Aprobarea bilanțului și votarea abso-luțiilor
5 Rdicarea capitalului și cu aceasta schimbarea SS-ilor 2, 6, 7 și 26 din Statut.
6 Evntualele propuneri cari se vor anunța în scris cu 6 zile înaintea adunării generale.

Acei acționari cari doresc a participa la adunarea generală sunt obligați a depune la casa întreprinderii din Oradea-Mare, înainte cu 5 zile a adunării generale, acțiunile lor împreună cu cupoan-le.
Bilanțul de pe anul 1923 precum raportul Direcțiunii și a Comisiei de Control cu începerea ziei de azi, stă la dispozițiunea acționarilor în Biroul întreprinderii

Oradea-Mare, la 6 Martie 1924.

Cu stimă:
Direcțiunea.

O filă din carnetul meu

„Cercul Franco Român” căruia i-aș dori un titlu mai real, b. o „Cercul cultural” din Oradea-Mare, ori simplu „Cercul Român” dacă vreți, începe a se apropia de fa-gașul adevăratei sale meniri. Se pare, că începe a se înțelege dublul rol, pe care această societate culturală va avea să-l joace în viața culturală românească din Oradea și Bihor: în primul rând răspândirea dragostei față de limba românească, dulcea limba românească prin conferințe distractive și instructive ținute în românește și numai în al doilea rând, mai târziu, cultivarea exoticii.

Caci dacă dorim cu toți să învățăm și noi impecabila limba a lui Moliere, nu e mai puțin drept, că avem datoria de a învăța în-ă corect limba noastră internă. Aceasta ar fi prima și cea mai importantă menire a „Cercului”.

Nu-i vorba, suntem și noi astia de prin meleag rile Bihorului barbar — și mai ales burtacii, curioși să auzim vorbindu-se despre piciorușul mic până la... genialitate al femeii japoneze. Dar păcatele noastre, dacă n'am avut norocul să fim cresc și la Paris a trebuit să ne lipsim și să înghitim — în sec, iar cei însurați a trebuit să se abțină și i din motive foarte bine cuvântate muțumindu-se cu toții cu alte conferințe ce e drept numai în românește mai puțin retențioase, ca exotic b. o. cu acea simpaticulii moralizator d-l dr. A. Magier. Aici se va căuta și absența caracteristică a publicului auditor.

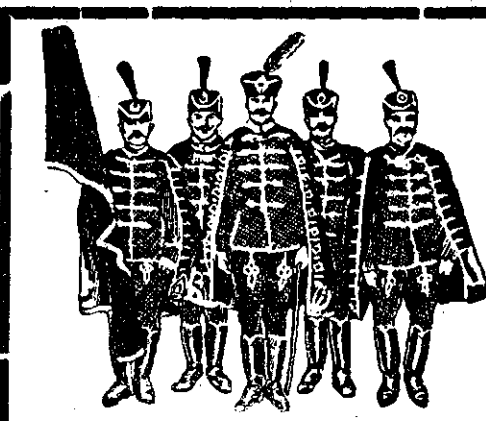
Înainte de a se ține conferințe în limba franceză să se pregătească publicul prin cursuri serale și să i-se dea noțiunile elementare, dacă scopul conferințelor franțuzești este de a răspândi cultura acestei limbi Or propagandă culturală se poate face foarte bine în românește deocamdata și mai ales când știm, ea conferințiarul e condus numai de dragostea de a instrui fără intenții de... poză.

Iată niște fariurte de reflecții, cari mă obsou de câteori ascultam v-e-o conferință în românește ținută de cei pe cari îi știam de fapt crescuți în metropola culturii franceze. Deci se poate. Începem a înțelege adevărata menire Un caz caracteristic a fost ultima conferința dela „Cerc” Conferința d-lui Catana pref. poliției din Oradia despre Jean Jacques Rousseau.

Utilizând întreaga gamă fermecătoare a limbii românești i-a reușit d-lui Catana să țina strâns legată atențiunea unei numeros auditor timp d aproape două ceasuri reliefă d cu succes uriașă personalitate a profului Revoluției Franceze.

Pornind dela constatarea originală, că Rousseau prin disecarea minuțioasă a vechiului dicton „gnoti se apton” (cunoaște-te pe tine însuși) din „Confesiuni” a pus piatra unghiulară a prin-ipiului Eg-ității în accepția modernă a cuvântului, d l Căt-nă dezvoltă într-o pedare bine conturată întreaga activitate a marelui filozof și influența ei asupra revoluției franceze. A fost mișcătoare și deosebit de interesantă expunerea unor a-nunte puțin cunoscute din relațiile personale ale lui Rousseau cu marele său dușman Volt ire, care nu l putea ierta pe autorul Contractului social, Emil, și pe scrutatorul origini inegalității dintre oameni.

În general conferința ținută la nivel academic, intuitiv predată, a avut un succes real în fața numerosului public românesc din sală. A fost public numeros, pentru că publicul nostru e generos față de bunii intelectuali, cari îi dau ce i-se cuvine. (D.)

In caz de deces, în p onorul d-tale interes, vizitează antrepriza creștină de pompe funebre „Pet tea”

CAROL GERMAN SUCCESOR

care aranjează cele mai frumoase și mai ieftine înmormântări în deosebi să se ob erve că antrepriza aceasta se află în pasagiul „Vulturul”, Piața Uni ti. 1-20

Oradea-Mare

Cu stimă

Ioan Tarsoy,
succesorul lui Carol Ge

CATALOG.

Cu prețurile curente ale mai jos să fac ercin d-șoară și după modele de modă de sezonului costumuri de barbă și raglane și desim i maniale de iarnă cari satisfac pre-tențiunile tuturor la

Iuliu Gergely

croitorie hărbătească
Bulev. Regele Ferdinand No. 55

- 1 Sacco după mă-ură din stoffe jumătate lână neagră sură, ori în alte culori L 1850—1940
- 2 Din material curat din lână în diferite culori sacco după măsură L 2200—2340
- 3 În culori e modă l-a material din lână sacco după măsură L 2780—2930
- 4 Din materiale de primu ordin din străinătate sacco după măsură L 3280—3500
- 5 Pardesiuri, raglane și maniale de iarnă dela 1750 Lei în sus
- 6 Din materialele cele mai fine și pe lângă prețuri cari se vor fixa la comandă să efectuează costume de ceremonie și alte specialități

CADOURI D O U R I

Juvaere, obiecte prețioase cu prețurile cele mai convenabile, la magazinul de

Bijuterii BODIS

Bul. egele Ferdinand No. 2.

Banca centrală pentru industrie și comerț
filiala Oradea-Mare.

AVIZ.

Banca Centrală pentru Industrie și comerț, filiala Oradea-Mare aduce la cunoștința celor îndreptățiți a preda Secția sa de mărfuri cu magazie de pe str. Avram Iancu No. 4, d-lui Ludovic Fisch prin convenție, și somează în consecință creditorii să-și anunțe eventualele creanțe în termen de 8 zile, dela data prezentei publicațiuni la Banca Centrală, filiala Oradea-Mare sub urmările pierderii drepturilor lor.

BANCA CENTRALĂ
pentru industrie și comerț s. a.
filiala Oradea-Mare.

Alnon m. p. Nicolescu m. p.
Ludovic Fisch m. p.

Mare târg

Porcelane, paba e, picturi celebre și bibelouri fine de porcelan originale și antice Service, bomboniere și cești veritabile de Altren și Meissen, figuri de porcelan contemporane, precum și obiecte antice de calitate puă se află în asortiment bogat la

Magazinul de obiecte antice „Helicon”

Strada I. C. Brătianu (Szamis 6) 1
Cumpărăm obiecte antice cu prețurile cele mai convenabile.

ATAȘ UV ÎNREG-ETA

dacă vă veți face în-ă amintea la CROITORIA BĂRBATEASCĂ

DAVID ȘI KOHN

din Str. Alexandri No. 4.

unde se execută confecționarea haine lor conform modei celei mai nouă.

Prețuri tar fa e:

Costum sacou . . . . . 800 Lei
Pardesiu Raglan . . . . . 700 Lei
Ulster . . . . .
Palton de iarnă neted . . . 800 Lei
Palton „Hamilton” . . . . 90 Lei
„Lord

Haine de seara executate frumos cu prețurile cele mai convenabile

Nouă, i cari, a a acum n'au mai fost.

Aprovizionati va cu

Cărți,
Reviste,
Ziare,

Jurnale de modă

dela biroul de ziare

„SIMPLON”

Oradea-Mare

Pasagiul „Vulturul Negru”

Croitoria de dame

D-na Simon Vilmos

str. Rimnocy 8.

Confecționează costume după cele mai noi modele franceze și eng eze.

AVIZ

Se află în depozit la Librăria Românească din Oradea-Mare (Parcul Traian 6), tablouri originale și reproduceri artistice semnate în original de cel mai celebril artiști cu pr țul dela 30—1500 Lei. Se primesc toate manualele introduse la liceele, școlile normale — secundare, primare, școli speciale de comerț, școli de artă și meserii precum tot angajamentul de Papetărie și editura cea mai nouă din toate cărțile literare.

Fondat 1919

Oficiul „Modern”

birou de expedițiuni,

vămuri, transitori, import și export

Oradea-Mare și Episcopia-Bihorului

C. & M. BOGDAN

Parcul Traian No. 1

Telefon: 288